

Brabenec, Cerjak, A. Čizek, Divjak, Dolenc, dr. Dominkuš, dr. Firbas, Fistravec, dr. Glaser, Haubenreich, Holuša, dr. Hrašovec, Hribovšek, Hudovernik, Jerovšek, Knež, Koprivnik, Korošec, Košan, Košenina, Koželj, pl. Lehmann, Lešnik, G. Majcen, J. Majcen, Majciger, Marin, Bl. Matek, dr. M. Matek, Miklosich, Milavec, Müller, Mih. Nerat, dr. Pajek, Pavlič, Peče, dr. Peitler, Perko, dr. Pipuš, Pokorn, dr. Radaj, Rakovec, Rapoc, Rotner, Schiffrer, Schreiner, Straka, Sver, Štefan, Štraki, Tajek, Tratnik, Vavroh, Verstovšek, dr. Voušek, Vreže in Zidanšek po 2 K, Hameršak, Hren in neka vesela družba po 1 K, volitev pokojnega prof. Muršec-a 20 K, pri kresu na sv. Urbanu nabrali «Vandroveci» 12 K, nabiralnik na kegljišču «Narodnega doma K 16-14, nabiralnik na stolpu «Narodnega doma» K 9.86, razglednice «Narodni dom» 31 K. — Vsega skupaj 256 K.

Sv. Barbara v Haložah. Bralno društvo «Naprej» imelo je 6. dne januarja svoj prvi občni zbor. Po 3. uri popoldne zbrali smo se v društveni sobi. Domači nadučitelj gosp. Anton Ogorelec pozdravil je navzoče, ter nas navduševal s krepko besedo, da vztrajamo, da delujemo složno, kajti v «slogi je moč». Njegove besede niso bile brez uspeha. Vpisalo se je lepo število udov; za tem volil se je novi odbor. Voljeni so sledeči: Hvalec Anton, predsednik. Štumberger Jožef, namestnik. Anton Ogorelec, tajnik. Alojzija Freuensfeld, blagajničarka. Vinko Šerona, knjižničar. Korenjak Martin ml., Reicher Ant., Bratušek Jurij, Arnečič Jožef, odborniki. — Volitvi sledila je tombola s prosto zabavo, katero so posebno oživljali pevci od Svete Marjete.

Gospodarske stvari.

Gospodarska organizacija na Slovenskem.

I. Ali je mogoča in potrebna.

Na to odgovarja celi slovenski svet enoglasno in krepko: da! Po mojih mislih imelo je vse rodoljubno dosedanje naše delo preveč idealno podlago. Peli smo mnogo, govorili še več, jokali se iz navdušenja za sveto slovensko stvar po naših shodih; a če smo kaj potrebovali, posebno denarja, šli smo k sosedu na posodo jemati, če smo ga imeli, nesli smo ga, in nekateri ga še sedaj nosijo k sosedu hranjevat. Nasprotni sosed je vsled tega sprevidel, da nismo nevarni in nas je preziral.

Zberite toraj najpoprej denarno slovensko moč! Slehernega našega bogatina premoženje, zadnji krajcar naših udov pride naj v slovenske zavode; spoznali bomo tedaj našo moč in se čudili, kako krepki smo.

II. Ali je naš narod že pripravljen zato?

Da, trikratni da! «Slov. Gospodar» štev. 50 lanskega leta je o konzumnih društvih tako jasno in pravilno izrekel svoje mnenje, da bi ne mogel bolje. Želel je pa, da bi se stvar še nadalje razpravljala od sotrudnikov, pa se jih je malo oglasilo, ker se res ne da veliko več pripomniti. Tam piše pod 2. točko, ki govore za snovanje konzumnih društev: «Ljudje se pri konzumnih društvih trgovsko izobražujejo!» — Tako je prav! V naslednji številki pa gospod Kač ugovarja, da je vendar ljudstvo še premalo zmožno za gospodarsko organizacijo! — Čemu tako boječ biti? — Gospod ravnatelj Lapajne pa je pri lanskem letnem občnem zboru «zveze slovenskih posojilnic» naravno trdil: da so vodje takih zavodov na Slovenskem gospodarsko in razumstveno («volkswirtschaftlich und intellectuall», Südost. Post Nr. 96 1899) premalo izobraženi! Ta ugovor slišal sem tudi iz ust drugih posebno starejih gospodov,

«ki so za narod že se žrtvovali, ko drugi so v naročju megel spali...»
(J. K. Turkuš).

Prosim, gospoda, naj ta ugovor proti narodni organizaciji tam, kjer se govori o slovenskem ljudstvu, enkrat za vselej umolkne! Tudi «Slov. Gosp.» naj ga mirne duše izmed svojih ugovorov izbriše! Mar res verjamate, da osemletno pohajanje v šole ni v vsaki fari izgojilo vsaj enega brihtnega mladeniča, ki je zmožen priprostega knjigovodstva, kakor ga imajo Raiffeisenovke, če se mu poda potrební navod, ter še ima vsako leto enkrat vestnega revizorja ob strani?!

Ni, ni se motil Koseski:

«Vse doseže, kar mu drago,

— — — — —
vse doseže sosed moj!»

Mnogi izmed nas, ki nastopamo sedaj na shodih in v časnikih kot strokovnjaki narodne organizacije, še pred malo leti nismo imeli niti pojma o teh naših zmožnostih. Sprva naj pač na deželi duhovniki in učitelji pomagajo, čez nekoliko let bomo pa imeli kmečkih strokovnjakov, gospodarsko, kupčijsko in intelektualno (razumno) izobraženih dovolj. Poglejte tje na Gorenje Štajersko, kako tam pri Raiffeisenovkah, katerih je sedaj 225, delujejo zraven duhovnikov in učiteljev kot knjigovodje v veliki večini kmetje, da celo mežnarji in — dimnikarji! In slovenski fant bi ne bil tega zmožen!?

A začeti je treba! Resnih naporov in požrtvovalnosti je treba! Pred vsem je pa treba, da se ravnajo vsi po

III. določenem načrtu.

Govoril sem o tem že na shodu zaupnih mož v Mariboru dne 14. septembra 1899, ali moje besede bile so več — kakor glas vpijočega v puščavi. Saj se je pa od tistih dob tudi marsikaj ustanovilo, ki je bil le prazen udarec v vodo. Predlagal sem tam resolucijo, ki je sijajno propadla:

«Za vsako farno naj se ustanovi vsaj ena Raiffeisenova posojilnica. Za vloge nam ni treba imeti skrbi. S primerno agitacijo se bode dalo doseči, da bo prišel ves slovenski denar vun iz tujih in v domače zavode. Zraven tega je slovenska zemlja rodovitna, slovenske roke so delavne, a znoj in žulji slovenski naj se spreminjajo v cekine, ki naj se varno hranijo, varno izposojujejo, — v blaginjo domovine!»

Ko se je taka domača posojilnica dovolj okrepila, tedaj še le naj se misli na ustanovitev gospodarskih in konzumnih društev, na trgovinska, obrtna in tovarniška domača podjetja. Vse te lepe reči morajo nekje svojo zaslombo imeti. Samo s svojimi malimi deleži, milijonarji nismo! — bodo le životarile. Njih najkrepkejša zaslomba je pa «conto corrente» pri domačem denarnem zavodu. Najbolje je, če so vse te naprave veje velikega debela (posojilnice). Posojilnica je središče, one so spremljevalke, pomagalka. Posojilnica naj bi bila bogata krušna mati, ona društva krepki njeni rejenčiči!

Kjer že tedaj imajo krepko posojilnico, lotijo se lahko naprednih gospodarskih ustanov, drugod pa je nevarno. Umevno pa je, da se ne sme nič prenahtiti.

Vsem, kateri toraj nameravajo ustanoviti Raiffeisenovko, nasvetujem, da se §. o namenu društva spopolni tako-le:

«Zadruga se peča s sledečim: 1. Sprejema denarne vloge in jih obrestuje (Hranilnica). 2. Daje posojila udom z malim dobičkom v prosepah gospodarskega napredka (Posojilnica). 3. Kupuje na veliko in skupno za svoje ude vse gospodarske in domače potrebščine, umetna gnojila, semena, vino, kolonijalno blago itd., ter jih oddaja na malo pojedincem zadružnikom (gospodarski in konzumni oddelek). 4. Prodaja skupno vse gospodarske pridelke, kakor tudi izdelke hišne in domače obrti (sirarski, viničarski, vrtnarski in govedorejski oddelek). 5. Ustanovi posebni oddelek za zavarovanje živine, zavarovanja proti toči, požaru, nezgodam, itd. (zavarovalnica.) 6. Nakupi in vzdržuje stroje, orodja in druge gospodarske potrebščine na skupni račun, ter je prepušča v porabo udom za

primerno plačilo ali zastonj (Društveno skladišče). 7. Zbira tako imenovani rezervni zaklad, ki se sme porabiti le za mogočo zgubo v društvenem poslovanju. 8. Zbira dobrodelni zaklad, katerega obresti se vsako leto porabijo v dobrodelne namene, najprej v pomoč društvnikom, pa tudi domačim šolam, društvom, občinam in cerkvam. 9. Skrbi za gospodarski pouk svojih udov s tem, da se vršijo predavanja strokovnjakov, da sklicuje ude, ki drug drugemu poročajo o svojih gospodarskih naprednih poskusih, kupuje in izdaja brošure in liste (Društvena čitalnica); ter sklepa in pošilja gospodarstvu koristne peticije na oblasti. 10. Brani propad kmetijstva s tem, da kupuje posestva v svoji okolici, ki bi sicer gotovo propadla v kvarceli okolici, ter je zopet prodaja skupno ali razkosa za primerno ceno.»

Že obstoječe posojilnice naj dopolnijo svoja pravila približno na omenjeni način. Mnogo truda in stroškov bodo prihranile potomcem in imele bodo določeno pot. Prej ali slej morajo se uresničiti, če ravno ne vsi v vsakem kraju, imenovani cilji, če hočemo, da bode popolna naša gospodarska organizacija.

Nadalje bode treba misliti za slovenske pokrajine Štajersko, Kranjsko, Koroško in Primorje in sicer za vsako posebej, na «deželne zveze gospodarskih zadrug», ki bodo imele pravico, nastavljeni revizorje itd. Nazadnje, a ne prepozno, treba bode ustanoviti skupno: slovenski denarni zavod, kam bo se stekal denar od tam, kjer ga je preobilo, in odtekal tje, kjer ga pomanjkuje. V zvezi s tem denarnim zavodom skupni vseslovenski direktorij, izvoljen od vseh četrto deželnih zvez, je potem le še vprašanje časa.

Ko so nekaj ustanovili banko «Slovenijo», hodili so ravno nasprotno tu zaznamovano pot.

Zategadelj bila je pa ta «banka» tudi poslojpe sicer z zlato streho, a brez podstav, ki se je moralo zrušiti in oškodovala je Slovenstvo tako, da nekatere še dandanes od tega — kosti bolijo.

Slovenska narodna organizacija pa naj hodi po varni poti od stopinje do stopinje navzgor in naj trdno zida hram svoje slave! Naglica se ve ni dobra. Najpočasniši, ki dobro pozna svoj cilj, pride hitreje naprej, kakor tisti, ki vedno teka, pa ne ve kam. Mi vemo!

IV. Kaj pa naše obstoječe okrajne posojilnice?

O nič strahu! Za te imamo prav važno nalogo! Če Vas mi mali Raiffeisenovci od spodaj tiščimo, pa se razkoračite in potisnite više! Mi se pečamo z osebnim kreditom v malem okrožji in v zneskih k večem do 2000 K, Vi pa prevzamite hipotekarnega v celi naši deželi. Na to bo treba resno misliti, sicer narodna naša organizacija ni popolna. Govoriti dalje ne smem!

Predlagal sem tedaj na shodu zaupnih mož lansko leto v Mariboru drugo to resolucijo:

«V vsakem okraju, kjer je zemljiška knjiga, naj se ustanovi, kjer je še ni, slovenska okrajna posojilnica z neomejenim delokrogom. Te okrajne posojilnice baviyo naj se v prvi vrsti s hipotekarnim kreditom, v posebnem njenem oddelku naj se na osebni kredit posojuje le obrtnikom in trgovcem-tržanom. Na primerni način naj se skrbi, da se vloži ves denar, ki ga imajo slovenski tržani in mestjani, v te okrajne posojilnice. Prepisovanje vknjižb, posebno 1. in 2. stopinje, naj bo za stranke mogoče ceno, ali da celo na stroške posojilnice.»

Kakor s prvo, sem onokrat tudi z drugo to resolucijo sijajno propadel. Ni še bil prišel njeni čas! A priti mora in prišel bo!

F. S. Šegula.

Listnica uredništva. G. F. Belina: Če bo prostor dopuščal. Rodoljubni pozdrav! — G. kozjanski dopisnik: Prvi dopis pride, drugi, če bo prostor. Hvala! Pozdrav! G. dopisniku iz Sv. Treh kraljev pri Ješelnu: To spada pred cerkvenega predstojnika, ne pred nas. Listnica upravnništva. Da, številke so bile popolnoma pravilno tiskane. Ali je terno? Mnogo sreče!